

A woman in a teal coat and a small child in a dark green coat are walking away from the viewer down a cobblestone street in Paris. The street is lined with colorful buildings and potted plants. A large, golden banner is overlaid on the scene, containing the title in red cursive script. The scene is bathed in a warm, golden light, suggesting a sunset or sunrise.

Lauksiu
tavęs
Paryžiuje

SARAH JIO

baltos lankos

Sarah Jio

Lauksiu tavęs Paryžiuje

romanas

Iš anglų kalbos vertė Inga Stančikaitė

baltos lankos

1

Karolina

2009 m. rugsėjo 4-oji

Paryžius, Prancūzija

Kaip jis galėjo? Degančiais skruostais lipu ant dviračio ir pasukbomis minu Kler gatve. Pravažiuoju pro gatvės prekeivius ir jų prekystalius, nukrautus žvilgančiais violetiniais baklažanais bei gėlių puokštėmis. Rausvi bijūnai ir auksinės saulėgražos it pasitempę kareivėliai stirkso tvarkinguose kibirėliuose. Riedu pro „Café du Monde“, kur retkarčiais, tingėdama eiti iki „Bistro Žanti“, prisėdu išgerti kavos. Pralenkiu seną moterį, vedžiojančią baltą pudelį. Nors virš galvos plieskia kaitri saulė, senolė niūriai gniauzia suskleistą skėtį, lyg bet kurią akimirką dangus galėtų pratrūkti tūžmastimi.

Tūžmastis verda ir manyje. Esu *jtūžusi*. Šį rytą mažiausiai tikėjau *išvysti jį*. Po visko, kas nutiko, jis net nesugeba gerbti mano norų? Juk sakiau, kad nenoriu jo matyti nei dabar, nei... niekada. Bet jis vis vien apsireiškia, ir ne bet kur, o „Café du Monde“, šypsodamasis lyg niekur nieko, lyg...

Mirksėdama nuveju ašaras. Stengiuosi susiimti. Deja, nepavyko to padaryti vakar, kai išlėkiau, nusviedusi servetėlę ir jį apšaukusi. Paryžietė niekada nebūtų šitaip pratrūkusi.

Nors šioje srityje dar turėčiau gerokai patobulėti, šiaip aš tikrai atrodau panaši į prancūzę, bent jau iš tolo. Apie kaklą esu laisvai apsirišusi skarelę. Minu dviratį, vilkėdama suknele.

Šviesius plaukus esu susisukusi į aukštą kuodą. *Savaime aišku*, šalmo nesidedu. Prireikė trejų metų, kol šiaip taip prisijaukiau kalbą (pabrėžiu: šiaip taip), bet, norint iš tiesų perprasti prancūzių stilių, gali prireikti ir viso gyvenimo.

Bet koks dabar skirtumas? Ilgainiui Paryžius virto mano slėptuve, mano kokonu, mano užuovėja, kurioje slepiuosi nuo praeties skausmo. Mirksiu, stengdamasi nuginti ašaras. Kaip jis gali šitaip apsirėkšti, vildamasis, kad elgsiuosi lyg niekur nieko? Kad įvyks stebuklas ir viskas vėl bus po senovei?

Suvirpu ir grįžteliu per petį, norėdama įsitikinti, ar jis manęs neseka. Man regis, ne, tad greičiau numinu prie kito kampo, kur mano žvilgsnį patraukia vyras odiniu švarku. Jis nusišypso, lyg būtume pažįstami. Nesame. Būtų per švelnu sakyti, kad prancūzai yra pagarsėję savo išūlumumu. Iš tiesų jie įsitikinę, kad visas pasaulis ir kiekviena jame egzistuojanti moteris turėtų džiaugtis, paliesta jų ypatingo grožio, žavesio bei proto, ir už tai dėkoti.

Prancūziškų pasimatymų man teko paragauti tik truputį. Negaliu pasigirti puikia patirtimi. Kartą vakarieniau su plaukų stilistu, kuris nepaliaujamai žvilgčiojo man per petį į save veidrodyje, kitąkart pietavau su menininku, kuris pasiūlė užėiti pas jį į namus aptarti naujausio paveikslo, visai atsitiktinai kabančio virš *lovos*, taip pat dar buvau susitikusi su profesoriumi, kuris pakvietė į pasimatymą aną savaitę... bet taip ir neprisiverčiau jam perskambinti.

Atsidususi minu toliau. Nesu nei amerikietė, nei paryžietė. Jei atvirai, šiomis dienomis išvis jaučiuosi esanti niekas. Nerandu vietos jokioje šalyje, nenurimstu su jokių žmogumi. Aš – lyg niekur nepritampantis vaiduoklis, kuris tiesiog slenka per gyvenimą.

Pravažiuoju pro Senos gatvę, už nugaros palikdama miesto didybę, zigzagais vingiuoju žemyn gatvės žibintų nušviesta kalva. Blyškiai melsva vasarinė suknelė plaikstosi vėjyje, o akyse kaupiasi ašaros, gožiančios siauros gatvelės apačioje vaizdą. Stipriai sumirsiu, nusibraukiu ašarą ir vėl išvystu tolyn besidriekiantį akmenimis grįstą kelią. Akį patraukia senyva pora, žingsniuojanti šaligatviu priekyje. Jie niekuo nesiskiria nuo bet kurios kitos pusamžių prancūzų poros – jos visos tokios mielos, nors pačios to niekada nesupras. Jis vilki sportinę striukę (nors lauke trisdešimt laipsnių ir be galo tvanku), ji – languotą medvilninę suknelę. Šią suknelę tikriausiai įsigijo tą 1953-ųjų popietę, kai pamatė ją ne itin brangių drabužių krautuvėlėje Eliziejaus laukuose. Moteris nešasi krepšelį, kuriame sukrauti lobiai iš ūkininkų turgaus (pastebiu cukiniją). Vyro rankose tik bagetė, atremta į petį lyg koks Antrojo pasaulinio karo laikų šautuvas – pareigingai, tačiau išžiūrėjęs vos pajuntu ir keistai žavingą susierzinimą.

Vėl prisimenu pokalbį kavinėje ir iš naujo įtūžtu. Girdžiu jo balsą galvoje – tylų, švelnų, maldaujantį. *Ar buvau jam per griežta?* Ne. Ne. O gal? Ne! Kitame gyvenime galbūt būtume praleidę vakarą susiglaudę prie stalelio kokios kavinės kamputyje, gurkšnodami gerą raudonąjį bordo, klausydamiesi Četo Beikerio, aptarinėdami tariamas keliones į Graikijos salas ar planus statyti šiltnamį sode, džiaugdamiesi, kaip smagu vazone auginti citrinmedį (o gal avokadą?) ir sėdėti po susivijusia bugenvilija, panašia į tą, kurią mama pasodino tais metais, kai man sukako vienuolika, prieš išeinant tėčiui. Džiazas. Santorinis. Citrinmedžiai. Gražios, meilės kupinos smulkmenos, kurios dabar jau nebeturi jokios reikšmės. Tik ne šiame gyvenime. Tas skyrius baigtas. Ne, baigta knyga.

Kaip galėčiau atleisti šiam vyrui? Argi įmanoma kada nors jam atleisti?..

„Atleidimas yra dovana, – sakė psichologas, pas kurį kelis sykius lankiausi, – tiek gavėjui, tiek ir sau pačiam. Bet neįmanoma padovanoti dovanos, jei nesi tam pasiruošęs.“

Trumpam užsimerkiu. Atsimerkiu jau apsisprendusi. Dabar aš nesu pasiruošusi ir abejoju, ar kada nors būsiu. Ryžtingai minu toliau. Vis didinu tempą. Praeities skausmas staiga virsta aštriu, ryškiu kartėliu. Gelia, lyg priglaudus prie žaizdos griežinėlj citrinos.

Nusibraukiu dar vieną ašarą. Staiga lyg iš niekur išnyra sunkvežimis. Jis dunda tiesiai į mane. Užplūsta adrenalinas, visai kaip tada, kai vairuodamas užsigalvoji ir vos sugebi išsiskuti nuo susidūrimo su artėjančiu automobiliu, gatvės žibintu ar šunį vedžiojančiu vyru. Suku dviratį dešinėn, stengdamasi išvengti kairėje link manęs einančios mamos su maža dukrele. Mažylei tikriausiai ne daugiau kaip dveji. Širdis krūtinėje išsiplėčia. Akinamai ryški saulė nuauksina šviesius, smėlio spalvos jos plaukus.

Prisimerkiu, stengiuosi išlaviruoti siaurame kelyje. Širdis ima daužytis vis smarkiau. Regis, sunkvežimio vairuotojas manęs nepastebi.

– Stok! – sušunku. – *Arrêtez!*

Sugnaužiu vairą, spaudžiu stabdžius, bet jie kažkodėl nesuveikia. Gatvė stati ir pernelyg siaura, tad aš vis greičiau imu riedėti nuokalnėn. Sunkvežimio vairuotojas krapštosi su cigarete, sukioja ją šen bei ten, vairuodamas sunkvežimį akmenimis grįstomis gatvelėmis. Surinku dar sykį, bet jis, regis, negirdi. Užplūsta neįveikiama panika. Turiu du pasirinkimus: jei

suksiu kairėn, atsitrenksiu į motiną su mergaite, o jei dešinėn,
susidursiu su sunkvežimiu.

Suku dešinėn.

2

Selina

1943 m. rugsėjo 4-oji

Paryžius, Prancūzija

– Ateina ruduo, – sako tėtis, žvelgdamas pro mūsų gėlių krautuvėlės Kler gatvėje langą. Nors virš galvos – mėlynas dangus, jam akyse kaupiasi audros debesys.

– Ak, tėti, – tariau pro atviras duris. Pasitaisiusi prikyštę, nušluoju keletą pabirusių rožių žiedlapių nuo akmenimis grįstos gatvės priešais duris. Man visada gaila nukritusių žiedlapių, kad ir kaip paikai tai skambėtų. Jie – tarytum maži ančiukai, atskirti nuo mamos. – Dar tik rugsėjo pradžia, mano pesimistiškasis tėveli. – Pašaipiai nusišypsau. – Vasara buvo nuostabiai graži. Nejau negalime ja pasimėgauti, kol dar tęsiasi?

– Graži?

Tėtis dramatiškai išmeta rankas į orą: kiekvienas šešiasdešimties sulaukęs prancūzas puikiai geba tai padaryti. Dažnai pamąstau, kad tikriausiai esama kažkokio seno prancūziško įstatymo, kuriuo vadovaudamiesi, visi pusamžiai vyrai turi neginčijamą teisę būti paniurę, vaidingi ir kitaip nesukalbami, kai tik užsinori. Tėtis tikrai naudojasi šia teise, o aš už tai jį tik dar labiau myliu. Nesvarbu, paniuręs ar ne, jis vis vien turi didžiausią širdį iš visų mano pažįstamų prancūzų.

– Mūsų miestą užėmę nacių kariai, o tu vadini šią vasarą... *gražia?* – Papurtęs galvą, jis sugrįžta prie ištaigingos puokštės,

prie kurios triūsė visą dieną. – Ji skirta madam Žanti, vienai iš reiklesnių mūsų klienčių. Toji ponia, vietinė stiliaus ikona ir vieno madingiausių restoranų mieste „Bistro Žanti“ įkūrėja, siunčia pas mus gausybę klientų. Dažniausiai tai visokie aukštuomenės ratams priklausantys naujokai, norintys, kad jų valgomąjį stalą atrodytų taip pat didingai, kaip ir josios. Mudu su tėčiu žinome, jog negalime rizikuoti prarasti ją kaip klientę, todėl visada privalome vykdyti jos įgeidžius, kad ir kokie juokingi jie būtų, kad ir kokią vėlyvą (ar ankstyvą) valandą toji moteris apsireikštų. Ji nemėgstanti nei per daug, nei per mažai žalumos. Priimanti tik tą patį rytą skintas rožes. Jokių bijūnų, vien vėdrynai. Taip pat, dėl Dievo meilės, jokių paparčių. Nė kvapo. Padariau šią klaidą, kurdama puokštę prieš trejus metus. Sakykime, *tai daugiau niekada nepasikartos*.

Tačiau madam Žanti sūnus Lukas visiškai kitoks. Keista, kad vaikas taip skiriasi nuo motinos. Mudu pažįstami nuo vidurinės mokyklos laikų, visada juo žavėjauisi. Kiekvieną savaitę kartu vakarieniaujame „Bistro Žanti“. Aš be galo branginu mūsų draugystę, ypač per šią prakeiktą okupaciją. Mudu su Luku būtume galėję susiburkuoti, jeigu aplinkybės būtų kitaip susiklosčiusios. Jei pasaulio nebūtų užgriuvęs karas, jei mūsų gyvenimas būtų pasukęs kitu keliu. Savaiame suprantama, dažnai apie tai galvoju. Žinau, kad jis taip pat. Mūsų istorija iki šiol atrodo sudėtinga. Regis, nė vienas iš mūsų nežinome, kuo ji pasibaigs.

Atsidūstu. Kas gali kvaršinti sau galvą dėl tokių niekų dabar, kai viskas pastatyta ant kortos? Dalis mūsų draugų neteko verslo, kiti buvo užpulti pakampėse. Tačiau kol kas mažai mūsų šeimai nebuvo padaryta didesnės asmeninės ar finansinės žalos. Aš kasdien už tai dėkoju. Tikiu (apsimetu?), kad esame

atsparūs visoms šioms negandoms, kad šis karas greitai praūs, o mes ir toliau būsime šeimyninė trijulė: tėtis, aš ir mano mažylė Kozi. Viliuosi, jog, audrai siaučiant, mums pavyks išlikti ramiems.

Bet aš ne kvailė. Yra daugybė priežasčių nerimauti. Vis dėlto būti atsargiam – tai visai kas kita nei elgtis paranojiškai. Aš atsisakau pasiduoti baimei. Mes – prancūzai, ir turime tai įrodančių dokumentų. Tiesa, tėčio mama buvo pusiau žydė, tačiau ji seniai mirė mažame kaimelyje prie Normandijos, mylių mylios nuo čia. Tėtis nesigėdija savo kilmės, bet savęs per ją neapibrėžia. Mano tėčio tėvas buvo katalikas, mama taip pat perėjo į katalikybę. Regis, niekas nežino tėčio kilmės ir negalėtų jos atsekti. Be to, vokiečiai labai mėgsta mūsų krautuvėlę, užsuka čia ypatingų puokščių savo žmonoms, meilužėms ar bet kokiai žaviai prancūzaitei, vildamiesi ją suvilioti. Mums viskas bus gerai. Visiems trims.

Prie durų sutilindžioja varpelis, ir pasirodo Lukas. Jis pakšteli man į skruostą, paspaudžia ranką tėčiui.

– Ką čia veiki? – paklausiu šypsodamasi.

Jis išsitraukia iš palto kišenės tobulą rausvą greipfrutą.

– Tik pažiūrėk, ką radau turguje.

Mano akys nušvinta.

– Lukai, tikrai?

Jis linkteli.

– Pamaniau, tau patiks.

– Nevalgiau greipfrutų nuo tada...

Varpeliai prie durų vėl sutilindžioja – šįkart įžengia vidun madam Bernar. Ji pūškuodama prisiartina prie prekystalio.

– Man reikia keturių tuzinų tigrinių lelijų, – šnopusdama pareiškia ji. – Rytoj vakare pas mus turi apsilankyti vieni iš svarbiausių Paryžiaus žmonių.

Tėtis suraukia antakius. Jis, kaip ir aš, puikiai žino, kad labai sudėtinga, o gal ir visai neįmanoma gauti tigrinių lelijų.

– Madam Bernar. – Jis atsikrenkščia. – Lelijos šiomis dienomis yra retenybė. Gal galėčiau pasiūlyti rožių, gvazdikų, net...

– Sakiau, lelijų, – suloja ji, ištiesusi ranką, lyg norėdama numaldyti bet kokius ginčus šia tema.

– Madam Bernar, – staiga prabyla Lukas. – Kaip malonu jus matyti.

– Nagi, Lukai! – šūkteli ji. – Nepastebėjau tavęs.

Jis nusišypso.

– Kaip jūsų vyras? Girdėjau, neseniai negalavo.

– Gerai, ačiū. Visiškai pasveiko.

– Džiugu, – atsako jis.

Madam Bernar pažvelgia į mane, į Luką, tada vėl į tėtį.

– Rožės tiks. Nenoriu kelti nepatogumų. – Ji dar kartą dirsteli į mane, tada į Luką. – Ypač šiais laikais. Trys tuzinai rožių. Įvairių rožinių atspalvių.

Lukas pasiunčia man oro bučinį ir išeina pro duris. Tėtis, kaip visada, įrašo užsakymą į užrašų knygelę.

– Pristatyti jas trečią? Ketvirtą?

– Vidudienį, – nurodo ji. – Anąsyk jūsų pasiuntinukas vėlavo. Pasirūpinkite, kad tai nepasikartotų.

– Žinoma, madam, – pažada tėtis.

– Be to, gėlės buvo kiek apvytusios. – Ji papurto galvą. – Jei nepasistengsite, prarasite geriausius savo klientus, mane taip pat.

– Su visa pagarba, madam, – įsiterpiu aš. – Nuvytusių gėlių neparduodame. Galbūt apvyto jūsų atmintis.

– Mano atmintis? – purkšteli ji, atsigręždama į tėtį. – Gaila, kad nepavyko išmokyti dukters gerų manierų. Kita vertus, atšaukite tą užsakymą.

Jai išėjus, atsidususi krentu į kėdę už prekystalio. Akivaizdu, kad tėčiui visai nejuokinga.

– Selina, negali šitaip pasiduoti jausmams.

– Ir ką, leisti tokiems žmonėms, kaip madam Bernar, tave varinėti? – Gūžtelio. – Turime užtektinai klientų, tėti. Mums jos nereikia.

Jis atsidūsta.

– O jei ji pasakys savo draugams ir jie visi liausis užsakinėti?

– Nesiliaus, – atkerto. – Mūsų klientai ištikimi. O štai madam Bernar myli nacių – visi tai žino.

Tėtis atrodo pavargęs ir neįtikintas.

– Tai tik dar viena priežastis jos neerzinti.

Tą akimirką per krautuvėlę atidunda Kozi, mano aštuonmetė liūto dvasia ir angelo širdimi. Madam Bernar paistalai išsisklaido kaip dūmas.

– Mama, – sušunka ji, apsigijusi rankomis mano kaklą. – Žiūrėk, ką padariau mokykloje.

Ji išsitraukia iš krepšio akvarele lietą aplūdimo sceną.

– Ar atpažįsti? – Plačios jos akys kupinos lūkesčio. – Tai Normandija! – lepteli patenkinta, pernelyg susijaudinusi, kad lauktų mano atsakymo. – Tu gimei čia, mama!

Švytėdama iš pasitenkinimo, ji baksteli į akmenį, kurį nupiešė aplūdinyje, paskui į atoslūgio paliktą jūros vandens tvenkinuką dešinėje, apie kurį jai taip dažnai pasakodavau

vakarais, prieš užmiegant. Vaikystės namai, Normandija, įstrigusi giliai mano širdyje. Nedidelėje sodyboje prie jūros gyvenome iki mamos mirties, kol man sukako dvylika. Paskui su tėčiu persikėlėme į Paryžių. Praėjo tiek daug laiko, bet kartais, kai užsimerkusi leidžiu mintims nukeliauti atgalios, vis dar užuodžiu jūros kvapą ir mamos citrinmedžių žiedų aromatą galiniame kieme. Lyg niekada nebūčiau iš ten išvažiavusi. Matyt, dalis manęs ten liko.

– Ar pasiilgai jos? – klausia dukra, nužvelgdama mano veidą.

Man sudrėksta akys. Nusigręžiu ir deduoši užsiėmusi kibiru žalėsių, kurie pateks į vieną iš tėčio puokščių, skirtų kažkuriam vakarėliui.

Susiimu. Atsisukusi į Kozi, linkeliu.

– Taip, mano meile.

Nusišypsau. Tačiau, kad ir kaip širdį geltų Normandijos ilgesys, labiau ilgiuosi mamos. Gyvenimas pajūryje buvo stebuklingas, bet, jei mama būtų buvusi šalia, būtume buvę laimingi, gyvendami bet kur: dykumoje ar tamsiausioje girioje.

Jai mirus, viskas pasikeitė. Mūsų, ypač tėčio, gyvenimo džiaugsmas išblėso it žvakės liepsna. Jaukų gyvenimą Normandijoje pakeitė reikalų kupinas gyvenimas Paryžiuje, kur žmonės judėjo greičiau ir šypsojosi rečiau. Tėtis atidarė gėlių krautuvę, ir mudu ėmėmės kurti naują pasaulį be mamos.

Tik kartą mačiau stojiškąjį tėtį verkiant. Tai nutiko Kalėdų rytą, tais metais, kai man sukako trylika. Tuoj po pusryčių padovanojau jam mamos nuotrauką, kurią radau dėžėje, esančioje palėpės gilumoje. Šioje nuotraukoje mama buvo ne vyresnė kaip aštuoniolikos, be galo graži, ant pečių krentančiais banguotais tamsiais plaukais – visai kaip Kozi. Radau tobulą

rėmelį naudotų daiktų parduotuvėje, įdėjau į jį mamos nuotrauką ir supakavau tėčiui. Iki šiol nesu tikra, ar jis kada nors matė tą nuotrauką, bet, vos ją išvydęs, pravirko.

Tačiau, kad ir kaip tėtis stengėsi visus tuos metus vyti liudesį šalin, jis niekur nedingo. Tėvelis ryši jį lyg šaliką, amžiams apvyniotą apie jo kaklą. Tiesa ta, kad, nors tėčio širdis didžiulė, mama mirdama pusę jos išsinešė. Ar įmanoma užpildyti tuštumą, likusią, netekus tokios gilios meilės, kaip jūdviejų?

– Mama? – paklausia Kozi, žadindama mane iš prisiminimų.

– Gražu, – pareiškiu, dar sykį nužvelgusi akvarelės šedevrą. Tada pabučiuoju vėsus, rausvą dukrelės skruostą. – Perteikei kaip tikra menininkė. Viskas lygiai taip, kaip prisimenu.

Ji užsikiša tamsių plaukų sruogą už ausies ir nusišypsojusi pažvelgia į mane.

– Ar kada nors mane ten nusiveši?

– Pažadu, – tariu.

– Ar galėsim nusipirkti *tarte normande*, tokį, kokį mėgai, kai buvai maža?

Vos jai apie tai užsiminus, suspaudžia širdį, o burnoje ima kauptis seilės. Beveik jaučiu, kokie skanūs mamos kepti pyragai su obuoliais iš mūsų sodo, gausiai pagardinti šviežiai tarkuotu cinamonu ir šaukštu plaktos grietinėlės.

– O paplūdimyje galėsim paieškoti lobio?

– Taip, mieloji.

– Ar galėsim mėtyti akmenėlius į vandenį ir ieškoti jūros žvaigždžių?

Linkteliau, stengdamasi suturėti ašaras. Ji labai panaši į mane, taip pat ir į savo tėvą. Optimistė iki kaulų smegenų, įžvelgianti gerį visuose žmonėse, tvirtos, ryžtingos dvasios.